

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

9 ноември 2010 година *

По дело C-296/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Amtsgericht Stuttgart (Германия) с акт от 31 май 2010 г., постъпил в Съда на 16 юни 2010 г., в рамките на производство по дело

Bianca Purucker

срещу

Guillermo Vallés Pérez,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: г-н J.N. Cunha Rodrigues, председател на състав, г-н Ал. Арабаджиев, г-н А. Rosas (докладчик), г-н U. Lõhmus и г-н А. Ó Caoimh, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-н N. Jääskinen,
секретар: г-н B. Fülöp, администратор,

предвид решението на председателя на Съда от 15 юли 2010 г. делото да се гледа по реда на бързото производство по член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и член 104а, първа алинея от Процедурния правилник на Съда,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 27 септември 2010 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-жа Purrrucker, от адв. B. Steinacker, Rechtsanwältin,
- за германското правителство, от г-н T. Henze и г-жа J. Kemper, в качеството на представители,
- за чешкото правителство, от г-н M. Smolek, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от г-н J. M. Rodríguez Cárcamo, в качеството на представител,
- за френското правителство, от г-н G. de Bergues и г-жа B. Beaupère-Manokha, в качеството на представители,

- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа F Penlington, в качеството на представител,

- за Европейската комисия, от г-жа A.-M. Rouchaud-Joët и г-жа S. Grünheid, в качеството на представители,

след изслушване на генералния адвокат

постанови настоящото

Решение

- ¹ Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).

- ² Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Purrucker и г-н Vallés Pérez по повод упражняването на родителските права по отношение на сина им Merlín.

Правна уредба

3 Преди влизането в сила на Регламент № 2201/2003 се е прилагал Регламент (ЕО) № 1347/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност за децата на двамата съпрузи (ОВ L 160, стр. 19). Регламент № 1347/2000 е отменен с Регламент № 2201/2003, който има по-голямо приложно поле.

4 Съображения 12, 16 и 21 от Регламент № 2201/2003 гласят:

„(12) [Правилата за] компетентността по делата за родителската отговорност, създадени с настоящ[ия регламент], [се определят с оглед на висшия] интерес на детето и особено на критерия на близостта. Това означава, че компетентността на първо място трябва да се отнася към държавата членка на обичайното пребиваване на детето, освен в няко[и] случаи на промяна на пребиваването на детето [или] по силата на споразумения между носителите на родителската отговорност.

[...]

(16) Настоящият регламент не трябва да възпира съдилищата в държавите членки да налагат временни, включително защитни мерки, в неотложни случаи, по отношение на лицата или имуществото, намиращо се в тази държава.

[...]

- (21) Признаването и изпълнението на решения, постановени в държава членка, се основава на принципа на взаимно доверие и основанията за непризнаване се ограничават до необходимия минимум“=

5 Съгласно член 2 от Регламент № 2201/2003:

„За целите на настоящия регламент:

- 1) терминът „съд“ обхваща всеки орган в държавите членки, който разполага с компетентност по делата, които попадат в обхвата на настоящия регламент по смисъла на член 1;

[...]

- 4) терминът „решение“ означава [...] решение, което е свързано с родителската отговорност, което е постановено от съда на държава членка, [независимо от наименованието на решението, включително съдебно решение или определение];

[...]

- 7) терминът „родителска отговорност“ означава всички права и задължения, отнасящи се до [личността] или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на решение, на закона или по силата на споразумение, [пораждащо правни последици]. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето;

[...]

- 9) терминът „право на упражняване на родителски права“ включва правата и задълженията за полагане на грижа за личността на детето, и по-специално на правото да се определи мястото на пребиваване на детето.

[...]“

- 6 Член 8, параграф 1 от този регламент предвижда:

„Съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран“.

7 Член 16 от Регламент № 2201/2003 е озаглавен „Сезиране на съда“ и гласи:

„1. По смисъла на настоящия член, съдът се смята за сезиран [...]:

а) към момента на подаване на исковата молба или на документ, имащ същото значение в съда, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме действията, необходими за връчването на съответните документи на ответника;

ИЛИ

б) ако документът трябва да бъде връчен преди да бъде депозиран в съда, към момента, когато бъде получен от органа, компетентен да извърши връчването, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме действията, необходими за депозирането на документа в съда“.

8 Съгласно член 17 от този регламент:

„Когато пред съд в държава членка е заведено дело, по което той, по силата на настоящия регламент не е компетентен, а компетентността принадлежи на съда на друга държава членка по силата на настоящия регламент, той служебно [приема], че не е компетентен“.

9 Член 19, параграфи 2 и 3 от посочения регламент предвижда:

„2. Когато производството, отнасящо се до родителската отговорност по отношение на същото дете и [със същия предмет и на] същото основание, е [образувано] пред съдилищата на различни държави членки, съдът, пред който искът е предявен по-късно, спира съдебното производство до установяване на компетентността на съда, който първи е сезиран.

3. След установяване на компетентността на първия сезиран съд, съдът пред който искът е предявен по-късно, се отказва от компетентност в полза на първия сезиран съд.

В този случай страната, която е завела иск пред съда, сезиран по-късно, може да заведе същия иск пред съда, сезиран по-рано“.

10 Член 20 от същия регламент, озаглавен „Временни, включително охранителни мерки“, гласи:

„1. В неотложни случаи разпоредбите на настоящия регламент не са пречка за съдилищата в държава членка да постановяват такива временни, включително охранителни мерки по отношение на лица или имущество в тази държава членка, каквито са предвидени в нейното законодателство, дори ако, по силата на настоящия регламент, съдът в друга държава членка е компетентен да разглежда [иска].

2. Мерките по смисъла на параграф 1 спират да се прилагат, когато съдът на държавата членка, който е компетентен по [иска] съгласно настоящия регламент, е взел мерките, които смята за подходящи“.

- 11 Член 21 и сл. от Регламент № 2201/2003 се отнасят до признаването и изпълнението на решения. Член 21, параграф 1 в частност предвижда, че решенията, постановени в една държава членка, се признават в друга държава членка без изискване за специални процесуални действия.
- 12 Член 24 от Регламент № 2201/2003 предвижда, че не може да се преразглежда компетентността на съда, който е постановил решението.

Фактите по главното производство и образуваните дела

- 13 Както личи от акта за преюдициално запитване, от фактите, изложени в Решение от 15 юли 2010 г. по дело Purrucker (C-256/09, Сборник, стр. I-7353), и от преписката по делото, изпратена на Съда от запитващата юрисдикция, в средата на 2005 г. германската гражданка г-жа Purrucker отива да живее в Испания с г-н Vallés Pérez, испански гражданин, роден в Германия. На 31 май 2006 г. им се раждат близнаците Merlin (момче) и Samira (момиче), като раждането е преждевременно. Г-н Vallés Pérez припознава децата. Тъй като към онзи момент родителите живеят заедно, съгласно испанското право те упражняват съвместно родителските права. Децата имат германско и испанско гражданство.
- 14 Тъй като отношенията между г-жа Purrucker и г-н Vallés Pérez се влошават, г-жа Purrucker иска да се върне в Германия с децата си, но първоначално г-н Vallés Pérez изразява несъгласие. На 30 януари 2007 г. страните сключват нотариално заверено споразумение, което трябва да бъде одобрено от съда, за да има изпълнителна сила, и съгласно което г-жа Purrucker е трябвало да се премести да живее в Германия заедно с децата.

- 15 Поради възникването на усложнения и необходимостта от хирургична намеса детето Samira не е изписано от болницата към датата, на която е било предвидено да отпътуват. Ето защо на 2 февруари 2007 г. г-жа Purrrucker заминава за Германия със сина си Merlin. Страните в главното производство спорят дали при тези особени обстоятелства г-н Vallés Pérez все още е бил съгласен с решението на г-жа Purrrucker да отпътува с Merlin.
- 16 Местопребиваването на членовете на семейството не е променяно след отпътуването на г-жа Purrrucker на 2 февруари 2007 г.
- 17 Между страните в главното производство се водят три дела:
- първото, в Испания, е образувано пред Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial по подадената от г-н Vallés Pérez молба за временни мерки. При определени условия това производство би могло да се разглежда като производство по иска с предмет правото на упражняване на родителските права за децата Merlin и Samira,
 - второто, в Германия, е образувано по молба от г-н Vallés Pérez за допускане на изпълнението на определението на Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial, с което се постановяват временни мерки. Във връзка с това производство е постановено посоченото по-горе Решение по дело Purrrucker, и
 - третото, в Германия, е образувано по предявен от г-жа Purrrucker иск да ѝ се предостави правото на упражняване на родителските права за същите деца. Това е производството, в рамките на което е отправено преюдициалното запитване.

Производството в Испания по молбата за временни мерки във връзка с упражняването на родителските права по отношение на децата и евентуално по иска относно упражняването на родителските права

- 18 Тъй като приема, че нотариално завереното споразумение от 30 януари 2007 г. вече не го обвързва, през юни 2007 г. г-н Vallés Pérez подава молба пред Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial за постановяване на временни мерки, включващи и правото на упражняване на родителските права за децата Merlín и Samira.
- 19 Съдебното заседание се провежда на 26 септември 2007 г. Г-жа Purrucker представя писмено становище и се представява в съдебното заседание.
- 20 С определение от 8 ноември 2007 г. Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial установява, че е компетентен, и определя неотложни временни мерки, включително за упражняването на родителските права по отношение на децата. Определението е поправено с определение от 28 ноември 2007 г.
- 21 Видно от материалите по делото, когато временните мерки са постановени преди предявяването на иска, съгласно испанското право последиците им се запазват само ако искът се предяви в 30-дневен срок от постановяването им.

- 22 Твърди се, че през януари 2008 г. — без датата да е точно упомената и без това да личи от нито един от материалите по делото, изпратени от запитващата юрисдикция — г-н Vallés Pérez е предявил иск пред Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial. Г-жа Purrrucker твърди, че исковата молба е подадена извън предвидения за това срок.
- 23 В определение от 28 октомври 2008 г. Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial разглежда въпроса кой е „първият сезиран съд“ по смисъла на член 19, параграф 3 от Регламент № 2201/2003. Този съд отбелязва, че вече се е произнесъл по въпроса за компетентността си с определението от 8 ноември 2007 г., и напомня различните посочени в определението факти, определящи фактора на привързване. Той посочва, че на 28 юни 2007 г. е уважил молбата за временни мерки във връзка с упражняването на родителските права по отношение на децата. Тъй като майката сезира германския съд едва през септември 2007 г., Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial намира, че е „първият сезиран съд“ и че е компетентен да разгледа делото съгласно член 16 от Регламент № 2201/2003.
- 24 С определение от 21 януари 2010 г. по въззивната жалба, подадена от г-жа Purrrucker, Audiencia Provincial de Madrid (Испания) потвърждава определението от 28 октомври 2008 г. Във връзка с прилагането на член 16 от Регламент № 2201/2003 въззивният съд приема, че искания са направени за първи път с молбата за временни мерки, подадена по реда на испанското право пред Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial, преди да бъдат направени искания пред германския съд. За сметка на това Audiencia Provincial de Madrid постановява, че дори и да е приложим към случая, член 20 от Регламент № 2201/2003, на който се позовава г-жа Purrrucker, не е правило за компетентност и се отнася само до постановяването на охранителни мерки, и то единствено в случай на неотложност, докато компетентността в случая трябва да се определи по правилата на член 19 от този регламент. Според посочения съд този подход освен това съответства на член 23, параграф 3 от Закона за съдебната власт (Ley Orgánica del Poder Judicial).

Производството в Германия за допускане на изпълнението на определението от 8 ноември 2007 г. на Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial

- 25 Това е производството, във връзка с което е постановено посоченото по-горе Решение по дело Purrucker. На първо време г-н Vallés Pérez, наред с останалото, иска връщане на детето Merlín, а в условията на евентуалност — допускане на изпълнението на определението от 8 ноември 2007 г. на Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial. Впоследствие той преформулира исканията си, като основното му искане вече е да се допусне изпълнението на това определение. В резултат с решение от 3 юли 2008 г., потвърдено след обжалване от Oberlandesgericht Stuttgart (Германия) с решение от 22 септември 2008 г., Amtsgericht Stuttgart допуска изпълнението на посоченото определение.
- 26 В рамките на производството, образувано по ревизионна жалба на г-жа Purrucker, Bundesgerichtshof (Германия) отправя преюдициално запитване до Съда. С Решение по дело Purrucker, посочено по-горе, в отговор на това запитване Съдът постановява, че разпоредбите на член 21 и сл. от Регламент № 2201/2003 не се прилагат към временни мерки по член 20 от този регламент, свързани с упражняването на родителските права.
- 27 В точка 76 от Решение по дело Purrucker Съдът в частност посочва, че когато изложените в решението факти и съображения не сочат ясно, че постановилият временните мерки съд е компетентен и по иска съгласно Регламент № 2201/2003, или когато това решение не е мотивирано недвусмислено по въпроса за компетентността на този съд по иска чрез посочване на някое от основанията за компетентност по членове 8—14 от този регламент, може да се заключи, че това решение не е прието в съответствие с предвидените в посочения регламент правила за компетентност.

Производството в Германия във връзка с предоставянето на правото на упражняване на родителските права

- 28 На 20 септември 2007 г. г-жа Purrrucker предявява пред Amtsgericht Albstadt (Германия) иск да ѝ се предостави правото на упражняване на родителските права за децата Merlín и Samira. Исковата молба е връчена на ответника в главното производство едва на 22 февруари 2008 г. с препоръчано писмо с обратна разписка. Още преди това обаче както той, така и Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial, са знаели за предявения иск.
- 29 От разпореждането на Amtsgericht Albstadt от 25 септември 2007 г. и от определението на същия съд от 9 януари 2008 г. личи, че според този съд исканията на г-жа Purrrucker по всяка вероятност няма да бъдат уважени. Amtsgericht Albstadt намира, че след като родителите не са сключили брак и след като не е налице декларация за съвместно упражняване на родителските права, доколкото нотариално завереното споразумение от 30 януари 2007 г. не може да се разглежда като такава декларация, г-жа Purrrucker е единственият титуляр на правото на упражняване на родителските права по отношение на децата, така че изобщо не е необходимо съдебно решение по този въпрос. Amtsgericht Albstadt освен това споменава и висящото дело в Испания.
- 30 С определение от 19 март 2008 г. Amtsgericht Albstadt приема, че не е компетентен по иска на г-жа Purrrucker в частта, в която се отнася до детето Samira, и съответно отхвърля иска в тази част. Определението е потвърдено на 5 май 2008 г. от Oberlandesgericht Stuttgart. В определението си Oberlandesgericht Stuttgart посочва, че от момента на раждането си това дете има обичайно местопребиване в Испания. Според този съд член 9 от Регламент № 2201/2003 не се прилага към случая и не са налице предпоставките по член 15 от същия регламент.
- 31 С друго определение от 19 март 2008 г. Amtsgericht Albstadt спира производството във връзка с упражняването на родителските права по отношение на

детето Merlín на основание член 16 от Хагската конвенция от 25 октомври 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца (наричана по-нататък „Хагската конвенция от 1980 г.“). Производството е възобновено на 28 май 2008 г. по искане на г-жа Purrucker, тъй като до тази дата г-н Vallés Pérez не е поискал връщане на детето по реда на Хагската конвенция от 1980 г. Такова искане не е направено и по-нататък.

32 Поради подадената от г-н Vallés Pérez молба за допускане на изпълнение на определението на Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial от 8 ноември 2007 г. делото за упражняването на родителските права е препратено на Amtsgericht Stuttgart на основание член 13 от Закона за изпълнението и прилагането на някои правни актове в областта на международното семейно право (Gesetz zur Aus- und Durchführung bestimmter Rechtsinstrumente auf dem Gebiet des internationalen Familienrechts).

33 На 16 юли 2008 г. г-жа Purrucker подава до Amtsgericht Stuttgart молба на основание член 20 от Регламент № 2201/2003 за постановяване на временни мерки, с които упражняването на родителските права по отношение на сина ѝ Merlín да се предостави само на нея, или — при условията на евентуалност — да ѝ се предостави изключителното право да определя местопребиваването на това дете. Молбата е подадена в частност с оглед на възникналите проблеми при профилактичните медицински прегледи. С определение от 28 юли 2008 г. молбата е отхвърлена, тъй като случаят не е неотложен по смисъла на член 20 от Регламент № 2201/2003. Amtsgericht Stuttgart в частност отбелязва, че детето е здравноосигурено от баща си в Испания и че при нужда е възможно да се разпорежи здравноосигурителната карта да бъде предоставена на майката.

34 Видно от преписката по делото, изпратена на Съда от запитващата юрисдикция, през август, септември и октомври 2008 г. в рамките на производството по иска Amtsgericht Stuttgart неколkokратно и по различни пътища, например с посредничеството на испанския магистрат за връзка в Европейската съдебна мрежа (ECM), прави опити да се свърже с Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial, за да установи дали и пред този съд е образувано

производство по иск относно упражняването на родителските права. Усилията му обаче остават безрезултатни.

- 35 В разпореждане от 28 октомври 2008 г. Amtsgericht Stuttgart обобщава постъпките, направени пред испанския магистрат за връзка, и констатира липсата на отговор от страна на Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial. Той разпорежда на страните да посочат и докажат следното: първо, датата, на която бащата подава молбата за временни мерки в Испания, второ, връчването на определението от 8 ноември 2007 г., постановено от Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial, и трето, предявяването на иск от бащата в Испания относно упражняването на родителските права, както и датата, на която исковата молба е връчена на майката.
- 36 Също на 28 октомври 2008 г. Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial постановява определението, чието съдържание е изложено в точка 23 от настоящото решение и в което този съд споменава писмото, което му е изпратил Amtsgericht Stuttgart.
- 37 След като приканва страните отново да изложат становищата си, на 8 декември 2008 г. Amtsgericht Stuttgart постановява определение, в което споменава определението на Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial от 28 октомври 2008 г. и обжалването му от г-жа Purruker. Той приема, че не може да се произнесе по въпроса кой е „първият сезиран съд“, тъй като това би накърнило правната сигурност, доколкото съществува риск две съдилища на различни държави членки да постановят противоречащи си решения. Според този съд въпросът следва да се реши от съда, който пръв е приел, че е компетентен. Ето защо Amtsgericht Stuttgart решава да спре производството на основание член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 до влизането в сила на определението на Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial от 28 октомври 2008 г.

38 На 8 декември 2008 г. г-жа Purrucker обжалва определението на Amtsgericht Stuttgart. На 14 май 2009 г. Oberlandesgericht Stuttgart го отменя и връща делото на Amtsgericht Stuttgart за ново разглеждане. Oberlandesgericht Stuttgart приема, че съдът е длъжен сам да провери дали спорът му е подсъден и че член 19 от Регламент № 2201/2003 не предоставя на нито едно от сезираните съдилища изключителната компетентност да определи кой е първият сезиран съд. Oberlandesgericht Stuttgart отбелязва, че подаденото в Испания през юни 2007 г. искане на г-н Vallés Pérez относно упражняването на родителските права е част от производство за определяне на временни мерки, докато с подадената в Германия на 20 септември 2007 г. искова молба на г-жа Purrucker е предявен искът за упражняване на родителските права. Производствата по такъв иск и съответно по молба за временни мерки имат за предмет различни спорове, съответно различни искания. Еwentуално следва да се приеме, че е налице положителен спор за подсъдност между двете съдилища.

39 С разпореждане от 8 юни 2009 г. Amtsgericht Stuttgart отново изисква от страните да го уведомят на какъв етап е производството в Испания и им предоставя възможност да изразят становище по еwentуалното отправяне на преюдициален въпрос до Съда по реда на член 1046 от Процедурния правилник на Съда във връзка с определянето на първия сезиран съд.

40 С разпореждане от 19 октомври 2009 г. Amtsgericht Stuttgart предлага на страните споразумение, а именно или да определят по общо съгласие обичайното местопребиваване на Merlín там, където живее г-жа Purrucker, а това на Samira — където живее г-н Vallés Pérez, като същевременно запазят съвместното упражняване на родителските права, или по общо съгласие да поискат упражняването на родителските права по отношение на Merlín да бъде предоставено на г-жа Purrucker, а по отношение на Samira — на г-н Vallés Pérez. Предложението обаче не е одобрено.

- 41 На 13 януари 2010 г. Amtsgericht Stuttgart провежда съдебно заседание в присъствието на страните в главното производство, като за г-н Vallés Pérez се явява неговият адвокат. Страните не постигат разбирателство, нито сближават становищата си.
- 42 На 21 януари 2010 г. Audiencia Provincial de Madrid се произнася по въззивната жалба на г-жа Purrrucker с определението, споменато в точка 24 от настоящото решение. Това определение от 21 януари 2010 г. е изпратено на Amtsgericht Stuttgart с писмо от германския адвокат на г-н Vallés Pérez.

Актът за преюдициално запитване и преюдициалните въпроси

- 43 В акта за преюдициално запитване Amtsgericht Stuttgart обяснява защо според него няма никакво основание за съмнение, че към 21 септември 2007 г., тоест към датата, на която г-жа Purrrucker подава искане за упражняване на родителските права по отношение на Merlín, обичайното местопребиваване на това дете е в Германия.
- 44 Според тази юрисдикция Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial съгласно член 10 от Регламент № 2201/2003 не е разполагал с непрекъснатата компетентност до 21 септември 2007 г., поради факта че по-рано членовете на семейството са имали общо обичайно местопребиваване в Испания, тъй като нито е вероятно, нито е доказано, че г-жа Purrrucker неправомерно е отвела Merlín от Испания в Германия. Нотариално завереното споразумение от 30 януари 2007 г. и, нещо повече, фактът, че не е подадено искане за връщането му на основание член 11 от Регламент № 2201/2003 във връзка с Хагската конвенция от 1980 г., сочат, че не е налице неправомерно отвеждане на дете по смисъла на

член 2, точка 11 от този регламент. Освен това Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial не е приел, че е компетентен на основание на тази разпоредаба.

⁴⁵ Amtsgericht Stuttgart напомня, че съгласно член 16 от Регламент № 2201/2003 се приема, че съдът е сезиран към момента на подаване на исковата молба до съда, при условие че ищецът не е пропуснал впоследствие да предприеме действията, необходими за връчването на съответните документи на ответника.

⁴⁶ Amtsgericht Stuttgart пояснява, че исковата молба от 20 септември 2007 г. е подадена до Amtsgericht Albstadt на 21 септември 2007 г., но е връчена на ответника в главното производство едва на 22 февруари 2008 г. по причини, за които г-жа Purucker не отговаря и които са свързани с оспорването на международната компетентност на този съд по спорове във връзка с упражняването на родителските права на страните в главното производство по отношение на дъщеря им Samira.

⁴⁷ Член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 предвижда, че съдът на държава членка, който първи е сезиран с иск във връзка с родителската отговорност по отношение на определено дете, има предимство, що се отнася до компетентността, спрямо съда на друга държава членка, сезиран впоследствие с иск със същия предмет и на същото основание. Според запитващата юрисдикция спорът, по повод на който през юни 2007 г. пред испанския съд е образувано производство за постановяване на временни мерки, има същия предмет като спора, във връзка с който през септември 2007 г. е предявен искът пред германския съд. Всъщност целта и на двете производства е да се постановят съдебни мерки във връзка с родителската отговорност по отношение на едно и също общо дете. И в двата случая всяка от страните иска упражняването на родителските

права да се предостави само на нея. Двете производства се водят между едни и същи страни.

48 Според Amtsgericht Stuttgart кое производство е първо по време се преценява съгласно член 16 от Регламент № 2201/2003. Този съд обаче посочва, че текстът на въпросната разпореда избобщо не въвежда разграничение между исковите производства и производствата за постановяването на временни мерки. Поради това са възможни различни правни схващания за приложното поле на член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003.

49 Запитващата юрисдикция отбелязва, че съгласно правното схващане, застъпвано от Juzgado de Primera Instancia № 4 de San Lorenzo de El Escorial и от Audiencia Provincial de Madrid, испанският съд се смята за сезиран по смисъла на член 16 и член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 с подаването на молбата за временни мерки. Производството по молбата за временни мерки и производството, образувано по предявения по-късно иск, са едно цяло от процесуална гледна точка. Постановеното в производството по молбата за временни мерки определение ipso iure престава да поражда действие, ако искът не бъде предявен в 30-дневен срок от връчването на определението.

50 Съгласно определението на Oberlandesgericht Stuttgart от 14 май 2009 г. обаче член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 не се отнася до съотношението между исковите производства и производствата за постановяване на временни мерки, доколкото те имат различен предмет, въпреки че решенията относно упражняването на родителските права имат еднакви последици, независимо дали са взети в исково производство или в производство за постановяване на временни мерки. Според запитващата юрисдикция това тълкуване е обосноващо и предвид факта, че член 21 и сл. от Регламент № 2201/2003 не се прилагат към временните мерки по смисъла на член 20 от този регламент.

51 При тези обстоятелства Amtsgericht Stuttgart решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Прилага ли се разпоредбата на член 19, параграф 2 от Регламент [№ 2201/2003], когато съдът на държава членка, който първи е сезиран със спор във връзка с родителската отговорност от една от страните по спора, се произнася само по искане за постановяване на временни мерки, докато съдът на друга държава членка, който по-късно е сезиран от другата страна със спор със същия предмет, се произнася по иска?
- 2) Следва ли разпоредбата да се прилага и когато решението по самостоятелното искане за постановяване на временни мерки в една държава членка не подлежи на признаване в друга държава членка по смисъла на член 21 от Регламент № 2201/2003?
- 3) Следва ли сезирането на съд на държава членка със самостоятелно искане за постановяване на временни мерки да се приравни на сезиране с иск по смисъла на член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003, когато съгласно процесуалното право на тази държава се изисква в определен срок пред този съд да бъде предявен и искът, за да се избегнат евентуалните неблагоприятни процесуални последици?“.

Производството пред Съда

- 52 С акта за преюдициално запитване *Amtsgericht Stuttgart* внася и искане за разглеждане на запитването по реда на бързото производство по член 104б от Процедурния правилник на Съда, като предлага освен това запитването да бъде разпределено на същия състав, който е разгледал преюдициалното запитване на *Bundesgerichtshof*. С писмо от 1 юли 2010 г. *Amtsgericht Stuttgart* изяснява искането си, като уточнява, че става дума за прилагането на член 104а, а не на член 104б от Процедурния правилник.
- 53 С определение от 15 юли 2010 г. председателят на Съда уважава искането.

По преюдициалните въпроси

- 54 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 се прилага, когато съдът на държава членка, който първи е сезиран със спор във връзка с родителската отговорност от една от страните по спора, се произнася само по искане за постановяване на временни мерки, докато съдът на друга държава членка, който по-късно е сезиран от другата страна със спор със същия предмет, се произнася по иска. Вторият въпрос се отнася до прилагането на тази разпоредба към решение за постановяване на временни мерки, които не подлежат на признаване по смисъла на член 21 от този регламент, а третия въпрос е свързан с прилагането на посочената разпоредба към производство по искане за постановяване на временни мерки, което евентуално е свързано с производството по иска.

55 Въпросите следва да се разгледат заедно.

Становища на страните

56 Пред Съда са изложени две тези.

57 Първо, г-жа Purrucker, германското правителство и Европейската комисия поддържат, че не е налице висящ процес, когато освен образувано производство по иск има и вече постановено в друго производство решение по молба за временни мерки, включително когато това производство би могло да съставлява едно цяло от процесуална гледна точка с исковото производство, ако искът бъде предявен в определен законоустановен срок. Всяко от тези производства трябвало да се смята за самостоятелно и делото преставало да е висящо в момента, в който се постанови решение.

58 В противен случай, твърди германското правителство, евентуалната промяна на обичайното местопребиваване на детето не би могла да се вземе предвид, въпреки че тази промяна следва да се отчита съгласно Регламент № 2201/2003, и така би се стигнало до противоречие с целта на този регламент, а именно да се осигури разглеждането на споровете във връзка с родителската отговорност от съда, който е най-близо до детето. Освен това, ако се допусне, че е налице висящ процес, когато освен образувано производство по иск има и вече постановено в друго производство решение по молба за временни мерки, това би означавало сезираният по-късно съд да е длъжен да установи правото на държавата членка, в която се намира първият сезиран съд, за да провери дали постановяването на временни мерки неизменно предполага наличието на висящо дело по иска. Накрая, германското правителство изтъква риска от свободното определяне на компетентността от страните по спора (т.нар. „forum shopping“), когато една от страните се позове на критерия за неотложност, за да може сезираният от нея

съд да приеме, че е компетентен, и да постанови неотложните временни мерки, а по този начин и искът да остане подсъден на същия съд.

59 Второ, чешкото, испанското и френското правителство поддържат, че видът на производството — исково или за постановяване на временни мерки, е без значение за прилагането на член 19 от Регламент № 2201/2003. Като припомня точка 130 от заключението на генералния адвокат Sharpston по дело Purruker, посочено по-горе, френското правителство подчертава, че регламентът като цяло не предвижда разграничение между окончателните, или стабилните решения и временните решения — такова разграничение не следва нито от глави 1 и 2 от този регламент, нито от глава 3 от него относно признаването. Следователно релевантният критерий бил дали исканията по двете висящи дела имат един и същ предмет и едно и също основание, което би било така, когато всеки от двамата родители иска да му бъде предоставено упражняването на родителските права, независимо дали като временна мярка или с окончателно решение.

60 Всички заинтересовани субекти по смисъла на член 23 от Статута на Съда, които представят становища по делото, намират, че хипотезата на висящ процес не е налице, когато едно от производствата е образувано по молба за временни мерки по смисъла на член 20 от Регламент № 2201/2003, нито когато първият сезиран съд вече е определил временни мерки по смисъла на същата разпоредба.

61 Комисията обаче подчертава, че за по-късно сезирания съд е трудно да определи дали временните мерки са постановени от съд, който е компетентен и по иска, или пък става дума за временни мерки по смисъла на член 20 от Регламент № 2201/2003. Именно поради това Комисията поддържа тезата, която защитава и германското правителство, а именно че производството за постановяване на временни мерки е самостоятелно и приключва с постановяването на въпросните мерки. Все пак тя признава, че би следвало да се допусне изключение от този принцип, когато националното право задължава съответната страна

в процеса първо да подаде молба за временни мерки, за да може след това да предяви и иска.

62 По-голямата част от представилите становища по делото субекти отбелязват, че макар отнасящата се до висиящия процес норма на член 19 от Регламент № 2201/2003 да е същата като нормата на член 21 от Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с Конвенцията от 9 октомври 1978 г. за присъединяването на Кралство Дания, Ирландия и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия (ОВ L 304, стр. 1, и — за изменения текст — стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 16), с Конвенцията от 25 октомври 1982 г. за присъединяването на Република Гърция (ОВ L 388, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 118), с Конвенцията от 26 май 1989 г. за присъединяването на Кралство Испания и Португалската република (ОВ L 285, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 11, стр. 3) и с Конвенцията от 29 ноември 1996 г. за присъединяването на Република Австрия, Република Финландия и Кралство Швеция (ОВ C 15, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 11, стр. 164, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“), и като нормата на член 27 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74), то целта и останалите разпоредби на тези актове са твърде различни, за да може в контекста на Регламент № 2201/2003 да се прилага подход, който евентуално е бил възприет във връзка с Брюкселската конвенция или Регламент № 44/2001.

63 Германското правителство в частност изтъква, че в гражданскоправните области, в които се прилага Регламент № 44/2001, законовата сила на решенията за постановяване на временни мерки е ограничена, докато на решенията по исковете е пълна. Това не било така при временните мерки в областта на родителската отговорност, които имали формална, но не и материална законова сила, в смисъл че може впоследствие да бъдат изменени, за да се отчетат евентуалните нови обстоятелства. Освен това, както подчертава и Комисията, разпоредбите относно противоречащите си решения били различни.

Отговор на Съда

- ⁶⁴ В интерес на доброто правораздаване в Съюза правилата за висиящия процес са предназначени да възпрепятстват образуването на паралелни производства пред съдилищата в различни държави членки и евентуалното постановяване на противоречащи си съдебни решения в резултат от това (в този смисъл, но по отношение на Брюкселската конвенция, вж. Решение от 9 декември 2003 г. по дело Gasser, C-116/02, Recueil, стр. I-14693, точка 41, както и Решение от 14 октомври 2004 г. по дело Mærsk Olie & Gas, C-39/02, Recueil, стр. I-9657, точка 31).
- ⁶⁵ Съгласно текста на член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 хипотезата на висиящ процес е налице, когато пред съдилища на различни държави членки са образувани производства, отнасящи се до родителската отговорност по отношение на същото дете, със същия предмет и на същото основание. Разпоредбата не изисква производства да се водят между едни и същи страни.
- ⁶⁶ С оглед на целите на Регламент № 2201/2003 и предвид обстоятелството, че текстът на член 19, параграф 2 от този регламент не съдържа понятието „висиящ процес“, използвано в правните системи на различни държави членки, а предвижда редица материални предпоставки, които изграждат дефиницията на това понятие, трябва да се приеме, че понятията, които са използвани в член 19, параграф 2, за да се определи кога е налице висиящ процес, са самостоятелни (в този смисъл, но по отношение на Брюкселската конвенция, вж. Решение от 8 декември 1987 г. по дело Gubisch Maschinenfabrik, 144/86, Recueil, стр. 4861, точка 11).
- ⁶⁷ Понятията „същият предмет“ и „същото основание“ трябва да се дефинират с оглед на целта на член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003, а именно да се предотврати постановяването на противоречиви решения.

- 68 Във връзка с Брюкселската конвенция Съдът вече е постановил, че предметът на спора се определя от целта на искането (вж. Решение от 6 декември 1994 г. по дело Tatry, C-406/92, Recueil, стр. I-5439, точка 41). За да се провери дали две искания имат един и същ предмет, трябва да се вземат предвид съответните искания на активно легитимираните страни във всеки от споровете (Решение от 8 май 2003 г. по дело Gantner Electronic, C-111/01, Recueil, стр. I-4207, точка 26). Освен това Съдът тълкува понятието „основание“ като обхващащо фактите и правната норма, изтъкнати за обосноваване на искането (вж. Решение по дело Tatry, посочено по-горе, точка 39).
- 69 Всички представили становища субекти основателно поддържат, че е невъзможно да е налице висящ процес, когато едното производство е за постановяване на временни мерки по смисъла на член 20 от посочения регламент, а другото е образувано по иска.
- 70 Всъщност, както напомня Съдът в точка 61 от Решение по дело Purrucker, посочено по-горе, член 20 от Регламент № 2201/2003 не е разпорежда, която определя компетентността по иска.
- 71 Освен това прилагането на посочената разпорежда не е пречка за сезирането на компетентния по иска съд. Член 20, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 осуетява всяка възможност за противоречие между решението за постановяване на временни мерки по смисъла на член 20 от този регламент и решението на компетентния по иска съд, тъй като предвижда, че временните мерки по смисъла на член 20, параграф 1 от посочения регламент спират да се прилагат, когато компетентният по иска съд е взел мерките, които смята за подходящи.
- 72 Следователно висящ процес по смисъла на член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 не може да е налице, освен ако пред различни съдилища не са

образувани две или повече производства със същия предмет и на същото основание и ако в различните производства активно легитимираните страни искат да се постанови решение, което подлежи на признаване и в другите държави членки, освен в държавата на съда, който е сезиран с оглед на компетентността си по иска.

- 73 В това отношение не следва да се допуска разграничение в зависимост от вида на образуваните пред тези съдилища производства — за временни мерки или иски. Всъщност извод за наличието на подобно разграничение в Регламент № 2201/2003, нито от понятието „решение“ по член 2, точка 4 от Регламент № 2201/2003, нито от членове 16 и 19 от същия, които се отнасят съответно до сезирането на съда и до висящия процес. Същото се отнася и за разпоредбите на този регламент относно признаването и изпълнението на решения като членове 21 и 23.
- 74 Освен това изборът на единия или другия вид производство би могъл да е обусловен от особеностите на националното право. Комисията сочи хипотезата, при която националното право предвижда задължение първо да се подаде молба за временни мерки, за да може след това да се предяви искът.
- 75 Предвид съдебната практика, напомнена в точка 68 от настоящото решение, и в частност предвид Решение по дело Gantner Electronic, посочено по-горе, важното в такива случаи е да се установи дали активно легитимираната страна в спора пред първия сезиран съд е предявила исканията си пред този съд с оглед на компетентността му по иска по смисъла на Регламент № 2201/2003.
- 76 Именно съпоставката между искането на активно легитимираната страна в спора пред този съд и искането на активно легитимираната страна в спора пред по-късно сезирания съд позволява на последния да прецени дали е налице висящ процес.

77 Ако предметът на предявеното пред първия сезиран съд искане и изложените във връзка с него фактически обстоятелства явно сочат, че това искане изобщо не позволява да се приеме, че сезираният с него съд е компетентен и по иска по смисъла на Регламент № 2201/2003, сезираният по-късно съд може да приеме, че не е налице висящ процес.

78 Обратно, ако исканията на активно легитимираната страна пред първия сезиран съд, включително когато се отнасят до постановяването на временни мерки, или изложените във връзка с тях фактически обстоятелства сочат, че искането е предявено пред съд, който видимо би могъл да е компетентен да се произнесе по иска, сезираният по-късно съд трябва да спре производството съгласно член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 до установяването на компетентността на първия сезиран съд. В зависимост от обстоятелствата и ако са налице предпоставките по член 20 от този регламент, сезираният по-късно съд може да постанови временни мерки в интерес на детето.

79 Наличието на съдебно решение за постановяване на временни мерки, в което обаче не се посочва дали постановилият тези мерки съд е компетентен и по иска, не може да е доказателство — в подкрепа на отвод за висящ процес — за наличието на предявен иск, ако не са налице данни за компетентността на първия сезиран съд и за фактическите обстоятелства, изложени в исковата молба.

80 Все пак е важно сезираният по-късно съд по свой почин да провери дали решението на първия сезиран съд за постановяване на временни мерки не е само предварителна стъпка към постановяването на друго решение при по-добро

познаване на делото и при обстоятелства, които вече не се характеризират с неотложност. Освен това сезираният по-късно съд трябва да провери дали производството за постановяване на временни мерки и производството по впоследствие предявения иск съставляват едно цяло от процесуална гледна точка.

81 В зависимост от възможностите, които дава националното право, сезираният по-късно съд може, ако двата спора са между едни и същи страни, да поиска от страната, която иска отвод на съда за висящ процес, информация за твърдения друг спор и за съдържанието на искането. Освен това, като вземе предвид факта, че Регламент № 2201/2003 е основан на сътрудничеството и взаимното доверие между съдилищата, този съд може да предупреди първия сезиран съд за подаденото пред него искане, да привлече вниманието на последния към възможното наличие на висящ процес, да го прикани да му предостави информацията за предявеното пред него искане и да вземе становище по въпроса за компетентността си по смисъла на Регламент № 2201/2003 или да изпрати евентуално постановените си решения по този въпрос. Накрая, по-късно сезираният съд би могъл да се обърне към централния орган в своята държава членка.

82 Ако въпреки положените усилия сезираният по-късно съд не разполага с никакви данни за наличието на предявено пред друг съд искане, въз основа на които да може да определи предмета и основанията на това искане и които в частност да доказват компетентността на другия сезиран съд съгласно Регламент № 2201/2003, след разумен срок на изчакване за отговор на поставените въпроси по-късно сезираният съд трябва да пристъпи към по-нататъшно разглеждане на предявеното пред него искане.

83 Продължителността на този разумен срок на изчакване трябва да се определи от съда в зависимост преди всичко от интересите на детето. В това отношение фактът, че става дума за малко дете, е фактор, който трябва да се вземе предвид (вж. в този смисъл Решение от 11 юли 2008 г. по дело Rinau, C-195/08 PPU, Сборник, стр. I-5271, точка 81).

- 84 Следва да се напомни, че целта на Регламент № 2201/2003 е с оглед на висшия интерес на детето да даде възможност необходимите решения да се вземат от съда, който се намира най-близо до детето и следователно познава най-добре положението и развитието му.
- 85 Накрая трябва да се подчертае, че съгласно член 24 от Регламент № 2201/2003 не може да се преразглежда компетентността на съда, който е постановил решението. В този смисъл член 19, параграф 2 от посочения регламент предвижда сезираният по-късно съд да спре производството при наличието на висящ процес, именно за да даде възможност на първия сезиран съд да се произнесе по въпроса за компетентността.
- 86 С оглед на всички тези съображения на поставените въпроси трябва да се отговори, както следва:
- Разпоредбите на член 19, параграф 2 от Регламент № 2201/2003 не се прилагат, когато съдът на държава членка, който първи е сезиран със спор във връзка с родителската отговорност, се произнася само по искане за постановяване на временни мерки по смисъла на член 20 от този регламент, докато съдът на друга държава членка, който е компетентен по иска по смисъла на същия регламент, е сезиран по-късно със същия спор, независимо дали искането е за временни мерки или за окончателно решаване на спора.
 - Когато пред съд на държава членка е образувано производство за постановяване на временни мерки или в това производство е постановено решение, но предявеното искане, съответно постановеното решение изобщо не сочи, че съдът, пред който е образувано производството за постановяване на временни мерки, е компетентен по смисъла на Регламент № 2201/2003, това обстоятелство не е непременно причина да се изключи възможността, евентуално допусната в правото на тази държава членка, да е предявен и искът, във връзка с който е направено искането за временни мерки, и този иск

да позволява да се установи, че сезираният съд е компетентен по смисъла на този регламент.

- Когато въпреки усилията, които е положил, за да получи информация от страната, която се позовава на наличието на висящ процес, от първия сезиран съд и от централния орган, сезираният по-късно съд не разполага с никакви данни, въз основа на които да може да определи предмета и основанието на предявеното пред другия съд искане и които в частност да доказват компетентността на другия съд съгласно Регламент № 2201/2003, и когато поради наличието на особени обстоятелства интересът на детето изисква да се постанови решение, което подлежи на признаване в други държави членки освен в държавата на по-късно сезирания съд, след разумен срок на изчакване за отговор на поставените въпроси този съд трябва да пристъпи към по-нататъшно разглеждане на предявеното пред него искане. Продължителността на този разумен срок трябва да е съобразена с висшия интерес на детето предвид конкретните обстоятелства по разглеждания спор.

По съдебните разноски

- 87 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Разпоредбите на член 19, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, не се прилагат, когато съдът на държава членка, който първи е сезиран със спор във връзка с родителската отговорност, се произнася само по искане за постановяване на временни мерки по смисъла на член 20 от този регламент, докато съдът на друга държава членка, който е компетентен по иска по смисъла на същия регламент, е сезиран по-късно със същия спор, независимо дали искането е за временни мерки или за окончателно решаване на спора.

Когато пред съд на държава членка е образувано производство за постановяване на временни мерки или в това производство е постановено решение, но предявеното искане, съответно постановеното решение изобщо не сочи, че съдът, пред който е образувано производството за постановяване на временни мерки, е компетентен по смисъла на Регламент № 2201/2003, това обстоятелство не е непременно причина да се изключи възможността, евентуално допусната в правото на тази държава членка, да е предявен и искът, във връзка с който е направено искането за временни мерки, и този иск да позволява да се установи, че сезираният съд е компетентен по смисъла на този регламент.

Когато въпреки усилията, които е положил, за да получи информация от страната, която се позовава на наличието на висящ процес, от първия сезиран съд и от централния орган, сезираният по-късно съд не разполага с никакви данни, въз основа на които да може да определи предмета и основанието на предявеното пред другия съд искане и които в частност да доказват компетентността на другия съд съгласно Регламент № 2201/2003,

и когато поради наличието на особени обстоятелства интересът на детето изисква да се постанови решение, което подлежи на признаване в други държави членки освен в държавата на по-късно сезирания съд, след разумен срок на изчакване за отговор на поставените въпроси този съд трябва да пристъпи към по-нататъшно разглеждане на предявеното пред него искане. Продължителността на този разумен срок трябва да е съобразена с висшия интерес на детето предвид конкретните обстоятелства по разглеждания спор.

Подписи